

Framtiden i våre henders innspill til utvalget som jobber med revidering av konkurranseloven

Framtiden i våre hender er Norges største miljø- og solidaritetsorganisasjon. Vi jobber for en rettferdig verden der vi tar vare på mennesker, naturen og klimaet. Gjennom vårt arbeid for å lykkes med den grønne omstillingen støtter vi på utfordringer som er relevante for konkurranseloven. Vi ønsker derfor å dele noen av våre erfaringer og innspill med utvalget og håper det kan være til nytt i arbeidet.

Tilgang på bærekraftinformasjon

Vi har erfaringer med at selskaper unnlater å dele bærekraftopplysninger vi etterspør og begrunner hemmeligholdet med konkurranseloven. Det dreier seg eksempelvis om utslippstall, salg av en varekategori med høyt avtrykk og salgseffekten av markedsføringskampanjer.

Framtiden i våre hender mener hensynet til klima- og bærekraft bør vektlegges i konkurranseloven. At selskaper lykkes i å omstille seg i tråd med Parisavtalen og Naturavtalen er avgjørende for at vi skal nå Norges forpliktelser. Innsikt i selskapers utslipp og virkemidler gjør det mulig å sammenlikne effektivitet, lære av de beste og fremme den grønne omstillingen. I loven står det at det skal tas særlig hensyn til forbrukernes interesser. Det er en enorm interesse for virksomheters bærekraftsarbeid, så det er absolutt i forbrukernes interesse å få denne typen informasjon og kunne sammenlikne dataene. Det er også i tråd med regelverksutviklingen i EU knyttet til grønnvasking og virksomheters påstander om bærekraft.

Framtiden i våre hender mener derfor at det er behov for et unntak i konkurranseloven for å dele relevant informasjon om bærekraftshensyn og klima. Det bør framgå tydelig av loven at dette hensynet har forrang.

Samarbeid for å nå klimamålene

Vi har flere eksempler på at samarbeid for å nå klimamålene blir blokkert av konkurransehensyn. Konsekvensen av dette blir at selskaper lar være å dele informasjon og at myndigheter ikke vil pålegge samarbeid i frykt for at det vil være i strid med konkurranseloven.

Vi har erfaring med dette i vårt arbeid med å redusere matsvinnet og å redusere utslippene fra luftfarten. Når det gjelder matsvinn er det en tematikk vi blant annet kjenner godt fra vår deltakelse i regjeringens Matsvinnutvalg. Her har vi erfaring med at aktører i matbransjen ikke har lov til å sammenstille data for reduksjoner i egen virksomhet eller samarbeide om grep som kutter matsvinnet i resten av verdikjeden (eksempelvis felles erklæring om å slutte med 3 for 2-tilbud).

Når det gjelder luftfarten har vi tatt til orde for en progressiv flypassasjeravgift som øker for hver flyreise man tar og bruk av flykvoter. Å gjennomføre det vil, noe avhengig av modell for innføring, kunne kreve datadeling mellom flyselskapene for å ha oversikt over de ulike kundenes reiser. Det må være rom i konkurranseloven for å utveksle denne typen informasjon, enten mellom selskaper eller til statlig organ, for effektivt å prise utslipp knyttet til enkeltpersoner.

Framtiden i våre hender mener derfor det er behov for en presisering av at samarbeid som har til hensikt å redusere klimagassutslipp kan tillegges større vekt enn avgrensede konkurransevriddningseffekter.

Konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen

Framtiden i våre hender jobber for en grønn omstilling i matproduksjonen og for at det skal bli mer attraktivt for norske bønder å produsere frukt og grønt for å kutte utslipp, øke selvforsyningen og bidra til kostholdsending. Et sentralt hinder for denne nødvendige omstillingen er det svært uheldige maktkonsentrasjonen i verdikjeden for mat. Vi mener analysen fra Matmaktutvalget i 2011 står seg godt, men at konkurransesituasjonen i matbransjen har forverret seg kraftig siden den gang. [Regjeringens kartlegging](#) av egne merkevarer (EMV) og vertikal integrering i dagligvaremarkedet viser at rundt 1/5 av matvarer i norske butikker er EMV og at den vertikale integrasjonen stadig øker.

Konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen er godt kjent og skaper svært negative konsekvenser for både bønder og forbrukere. De tre dagligvarekonsernene setter betingelsene for hva slags råvarepriser bøndene får, hvem som får innpass i markedet og i hvor stor grad vi skal ha norske eller importerte råvarer i butikkene. Med uforpliktende intensjonsavtaler, er det mulig for dagligvarekjedene å prioritere et billig parti importvarer, mens bonden i mange tilfeller ikke har lov til å selge varene til noen andre. Dette skaper stor økonomisk risiko for grøntprodusenter, og stor risiko for matsvinn. I tillegg bidrar det til at det blir færre og større grøntprodusenter, fordi små aktører ikke får leveringsavtaler med grossistene.

På bakgrunn av dette håper Framtiden i våre hender at utvalget vil se særlig på mulige endringer i konkurranseloven som kan bedre den håpløse konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet. Vi mener det særlig bør vurderes om konkurransemyndighetene bør få økt myndighet til å splitte opp virksomheter med dominerende stilling eller sette begrensninger for den vertikale integrasjonen der få aktører kontrollerer store deler av verdikjeden.